

مریم پور ثانی

خانه کتاب

بهار ۱۳۹۸

سرشناسه: پورثانی، مریم

عنوان و نام پدیدآور: میرزا ابوتراب غفاری کاشانی / مریم پورثانی

مشخصات نشر: تهران: خانه کتاب، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۶۴ ص.

فروست: مشاهیر کتاب‌آرایی ایران: ۱.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۲-۵۰۷-۸-۲۲۲-۵۰۶-۱ دوره ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۲-۵۰۷-۸

موضوع: غفاری کاشانی، ابوتراب بن میرزا بزرگ، ۱۲۶۳-۱۳۰۷ ق.

موضوع: کتاب‌آرایی - ایران Book design - Iran

موضوع: نقاشان ایرانی - قرن ۱۳ ق. - سرگذشت‌نامه

موضوع: Painters - Iran - 19th century - Biography

موضوع: تصویرگران - ایران Illustrators - Iran

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۸ پ ۹۷/غ ۹۸۹ ND

پیش‌درستی دیویی: ۷۵۹/۹۵۵

شابک: ۵۶۵۹۲۹۴ ملی: ۵۶۵۹۲۹۴

مجموعه: مشاهیر کتاب‌آرایی ایران؛ دفتر اول

عنوان: میرزا ابوتراب غفاری کاشانی

مؤلف: مریم پورثانی

ناشر: خانه کتاب

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

بها: ۲۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۲-۵۰۷-۸-۲۲۲-۵۰۶-۱

شابک دوره: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۲-۵۰۶-۱

طراح گرافیک: علیرضا کرمی

صفحه‌آرا: عسگر ابراهیمی

ناظر چاپ: رحمان کیانی

چاپ و صحافی: چاپ شادرننگ

نشانی: تهران، خیابان انقلاب، بین خیابان صبا و خیابان فلسطین جنوبی، شماره ۱۰۸۰، مؤسسه خانه

www.ketab.ir

کتاب تلفن: ۸۸۳۴۲۹۸۵

فروست مؤسسه خانه کتاب ۶۶۳

اداره فرهنگ و اسناد ملی ایران

خانه کتاب

- ۵..... پیش گفتار ناشر
- ۷..... سخن مؤلف
- ۹..... از مولانا هنر
- ۱۵..... کارنامه آرایه نری
- ۵۲..... پس از هنر و زنگ
- ۵۶..... پی نوشت
- ۶۱..... تصویرها

در صفت نقاشی تصدیق سایدکیل فارغ التحصیل شد و بعد مبادی ششصد و سیصد که روزنامه شریف
بنی بر ترجمه احوال و تصاویر و اشکال طبقات اشراف و رجال بود مطبوعات آنجا در نظر
دولت علیه و ترجمه مخصوص حضور مایونی ایجاد شد قیصرزا ابوتراب خان بر حسب اجازت علیه
جناب وزیران طباعات اشتغال بر رسم و تصویر اشکال روزنامه شرف و غیره جسته و در نجاست نقاشی
با سود و فن بیستگانی را چنانکه مقدمه بود ترقی داده بدرجه کمال آورد تا مسلم امتحان شد و مشارالیه بایست
و در طی این خدمت که از امور و غایات خاصه ملوکانه افتاده برتبت و حمایل و نشان سرسبکی نشان و درجه

سخن مؤلف

پژوهش در حوزه هنرمندان ایران زمین عرصه پهنآوری است که نمی‌توان برای آن کرانه‌ای قائل شد. با مطالعه سرگذشت و آثار اهل هنر، اطلاعات ارزشمندی از زندگی آن‌ها و وضعیت فردی و اجتماعی روزگار آن‌ها به دست می‌آید که روشنی‌بخش حال و آینده است.

کتابی که پیش رو دارید پژوهشی درباره میرزا ابوتراب غفاری کاشانی، برادر بزرگ‌تر کمال‌الملک، است. در زمینه زندگی و آثار کمال‌الملک و صنیع‌الملک (عموی این دو برادر) فراوان نوشته‌اند. اما درباره برادر بسیار کمتر نوشته شده است. هنرمندی که تصویرگری روزنامه شرف و بسیاری از کتاب‌های چاپ سنگی آن روزگار را در کمال زیبایی و با صبر و شکیبایی انجام داد و در انتهای در تاریخ تصویرگری کتاب و مطبوعات از خود به یادگار گذاشت.

قلم او در شبیه‌سازی تکیه دولت کار دوربین عکاسی را زده است. ما به کمک هنر ابوتراب غفاری می‌توانیم از دروازه زمان عبور کنیم و تکیه دولت را به همه زوایا و جزئیاتش به نظاره بنشینیم؛ بنای باشکوهی که متأسفانه اکنون فقط عکس بر دیوار خاطره‌هاست.

آثاری که از این هنرمند بر جای مانده است، هر کدام سندی بر مهارت و چیره‌دستی اوست. در برخی تصاویری که ابوتراب از عمارت‌ها و دورنمای شهرها کشیده می‌توان ذرات غبار و رطوبت را به‌وضوح احساس کرد و دید. قلم او را سحرآفرین توصیف کرده‌اند.

هنگام جست‌وجوی متون درباره زندگی و آثار ابوتراب غفاری کاشانی، اعم از

کتاب‌های چاپ سنگی و حروفی و منابع الکترونیکی، بغضی جانکاه تمام وجودم را فرا گرفت. اینکه تاکنون زمان تولد و محل دفن او در زیر غباری از جنس ناآگاهی و قدرناشناسی مدفون مانده است. هزاران آه و افسوس که بسیاری از جنبه‌ها و نکات مهم زندگی بزرگان ادب و هنر و علم این آب‌وخاک در هاله‌ای از ابهام فرو رفته است. تنها راه جبران این غفلت و ناآگاهی، برنامه‌ریزی و انجام پژوهش‌های مستمر و منسجم است. چنین پژوهش‌هایی علاوه بر روشن ساختن نقاط تاریک و مبهم در زندگی مشاهیر، زمینه‌ساز توجه به بسیاری از مقوله‌های فرهنگی و اجتماعی هر عصر و در نتیجه، فعالیت در آن حوزه‌ها خواهد شد.

در شب‌بخانه، مستندنگاری در خصوص افراد شاخص در حوزه کتاب‌آرایی در برنامه‌ریزی مؤسسه خانه کتاب قرار گرفته است. بر خود لازم می‌دانم از جناب آقای نیک‌نام حسینی، مدیرعامل محترم مؤسسه، برای پرداختن به این مهم سپاسگزاری نمایم.

همچنین، مراتب قدرانی خود را تقدیم می‌دارم به محضر استادان بزرگوار، جناب آقای سید فرید قاسمی که این سال بدون راهنمایی ایشان به سرانجام نمی‌رسید، و جناب آقای نصرالله حدادی که با تسلط کم‌نظیر خود به تاریخ و جغرافیای این مرز و بوم بارها پرسش‌های مرا پاسخ گفتند. از مدیران آگاه و همکاران پرتلاش کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، به‌ویژه مؤسسه کتابخانه و موزه ملی و کتابخانه حسینیۀ ارشاد، هم تشکر می‌کنم که با حداکثر توان و مهر به یاری من شتافتند. مدیر محترم و همکاران فنی واحد انتشارات خانه کتاب نیز قدردانی می‌کنم که برای چاپ و انتشار این بخش و نگارش در قالب کتاب بسیار تلاش کردند.

در پایان، از خوانندگان فرهیخته و نکته‌سنج تقاضا دارم چنانچه به نکته و موضوعی برخورد کردند، صاحب این قلم را شایسته تذکر بدانند و یادداشت ارزشمند خود را مشفقانه به پست الکترونیک poorsani@gmail.com ارسال نمایند.